

УДК 008:791

Бондаренко О.В.¹, Близняков Д.О.²

¹ д-р філос. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Е-813м НУ «Запорізька політехніка»

ФІЛОСОФІЯ КІНЕМАТОГРАФУ

Кіно (кіноіндустрія), з'явившись наприкінці XIX ст., стало якщо не «найважливішим з мистецтв», то вже точно найбільш видовищним і популярним посеред них. Кіно встигло заволодіти умами та серцями людей усіх країн, усіх національностей, професій, різного віку і темпераменту та стати неодмінною частиною інтелектуального життя та повсякденного побуту людства.

Література прагнула до якомога більшої наочності описів. Живопис та скульптура прагнули передати рух – через гру світла і динамічні композиції імпресіоністів, бурхливу експресію скульптур – проте цей рух здавався ілюзорним. Музика прагнула до висловлювання почуттів і станів, подій людського життя і картин природи... Усі ці прагнення злились у кінематографі. Запозичуючи у літератури сюжет, у театру, цирку, вар'єте – прийоми, у живопису – композиції, супроводжуючи фільми акомпанементом роялів і оркестрів, а найчастіше і художнім читанням, кінематограф завойовував світ.

Масове кіно сьогодні знає, чого хоче глядач, а глядач, у свою чергу, шукає в кіно те, що необхідно саме йому: від емоційних переживань до естетичних, від необтяжливої півторагодинної розваги до можливості бути залученим до витонченої інтелектуальної гри, й багато чого іншого.

Що ж є кіно як вид мистецтва, у чому його зміст і завдання? При спробі відповісти на ці запитання, перш за все, слід звернутися до філософських розвідок про кіно.

28 грудня 1895 р., у Гран-кафе на бульварі Капуцинів у Парижі, відбувся перший комерційний показ «кінематографа братів Люм'єр», – фільму «Вихід робітників з фабрики Люм'єр», який вважається першим в історії кіно, першої постановочної комедії «Политий поливальник», – на цей показ було продано лише 35 квитків. Проте шляхи подальшого триумфального розвитку кіноіндустрії закладено.

Ще до Першої світової війни кінематографія набуває поширення у всьому світі. Виникнувши як технічний атракціон, «жива фотографія», вона незабаром заволодіває публікою, поділяється на художню, хронікальну й науково-популярну. Аж до кінця 1920-х рр. кіно було винятково візуальним мистецтвом, але й ці німі фільми посідали значне місце у тогочасній культурі. Щоб не тримати аудиторію у тиші, власники кінотеатрів наймали піаністів чи цілий оркестр, щоб грати музику відповідно до настрою фільму у кожен конкретний момент.

Комерційна вигода стає ключовою рушійною силою кіноіндустрії. Кіноіндустрія виробляє і розповсюджує фільми, формує культ кіноакторів, що ставали знаменитими. Вже у 1917 р. Чарлі Чаплін уклав контракт, за яким його річний прибуток становив мільйон доларів.

До кінематографа жоден з видів мистецтв не виникав в результаті технологічного винаходу. Але на самому початку існування кіно ніхто і не вважав мистецтвом – його сприймали не інакше, як трюк. Перші кінематографісти багато запозичували у видовищ, чию публіку вони збиралися переманити. І тільки поступово, десять років через 15-20, воно набуло статусу мистецтва.

На початку 1930-х рр. кіно стає звуковим, що зумовило зміну художньої природи кіномистецтва. Слово, що звучить, зблизило кіномистецтво з літературою і театром, створило умови для більш глибокого дослідження людських характерів, змінило образотворче і монтажне рішення фільмів (з'єднання окремих кадрів у єдине ціле називається монтажем, тобто збиранням). Монтаж – головний, основний, специфічний засіб кіномистецтва, нескінченно могутній, багатий, вражаючий. На екрані можна зобразити все – будь-які часи, епохи, ери; будь-які континенти, країни, міста, будь-які стани людини, всі відтінки її почуттів, її дії; будь-які процеси природного та суспільного життя. Можна зробити реальною будь-яку фантазію і, головне, можна правдиво та повно показати будь-яку реальність. Кіно дуже швидко завоювало багатомільйонну аудиторію. Перші сто років змінювалися естетичні орієнтири кіно, розвивалась мова, розширювався діапазон можливостей.

Наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст кінематограф переживає безліч трансформацій, пов'язаних, перш за все, із залученням нових й новітніх

технологій (відео, комп'ютер, цифрові технології тощо). Фактично вони докорінно змінюють його. Тим не менше, кіно залишається найдемократичнішим загальнодоступним мистецтвом, яке, так само як й на перших кроках своєї історії, до сьогодні має могутню силу ідейно-естетичного впливу на людину та на світ.